

فضایل ماه مبارک رمضان

خطبه‌های پیشنهادی

تدوین و نشر:

بنیاد مجازی آبادگران مساجد

www.aabadgaran.ir

رمضان، ماه مبارکی است که اولش رحمت، میانه‌اش مغفرت و آخرش رهایی از آتش است. رمضان، ماه ضیافت الهی، ماه آزادی از قید و بندِ معاصی، و ماه پاک‌کننده‌ی گناهان است. رمضان، ماه همدردی با نیازمندان، ماه غلبه بر نفس و شیطان، ماه عیدِ بندگان، و ماه تجدید ایمان با ایزدِ مَنان است. رمضان، ماه جبران تقصیرات و لغزش‌ها، ماهِ نظافتِ دل‌ها از غبارِ غفلت و گناهان است. رمضان، ماهِ آشتیِ بندگان با خدا، ماهِ استجابتِ دعا، و ماهِ نزولِ زحمتِ الهی است.

بندگان مخلص، همیشه به ماه مبارک رمضان اهمیت ویژه‌ای می‌دهند و به قدوم آن شادمان و خوشحال می‌شوند، و از خدا می‌خواهند که آن‌ها را به ماه رمضان برساند و عبادات و بندگیِ آن‌ها را در این ماه مبارک، از ایشان بپذیرد. به همین مناسبت، بحثی که امروز (یا امشب) به آن می‌پردازیم، «شناخت فضایل ماه مبارک رمضان» است. ما اگر این فضایل را نشناسیم، به استفاده‌ی حداکثری از آن، اهمیتی نخواهیم داد. لذا مرور این فضایل، ما را در استفاده‌ی از برکات رمضان، مهتم و جدی می‌کند.

❖ بحث

✓ فضیلت اول: رمضان ماه نزول قرآن و پاداش فراوان

رمضان، ماهی است که خداوند در آن، پیام و کلام مبارکش را از طریق جبرئیل امین، بر سینه‌ی پاک رسول الله (ص) نازل کرد و تنها ماهی است که در قرآن کریم، از آن نام برده شده: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ» (البقره: ۱۸۵)؛ ترجمه: «ماه رمضان، ماهی است که در آن قرآن نازل شده است». شب قدر که به تصریح قرآن، بهتر از هزار ماه می‌باشد در ماه مبارک رمضان واقع شده است: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ * لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ» (القدر: ۱-۳)؛ ترجمه: «ما قرآن را در شب قدر نازل کردیم * توجه می‌دانی شب قدر چیست؟ * شب قدر، بهتر از هزار ماه است». لذا هر گونه عبادت و احسانی که در این ماه صورت می‌پذیرد، پاداشی متفاوت از دیگر ایام و ماه‌های سال دارد.

✓ فضیلت دوم: رمضان ماه تمرین خویشن‌داری و پرهیزکاری

قرآن کریم فرموده: «... كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ * أَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ...» (بقره: ۱۸۳-۱۸۴)؛ «...روزه بر شما مقرر و لازم شده، همان گونه که بر پیشینیان شما مقرر و لازم شد، تا پرهیزکار شوید * چند روز معدودی را (باید روزه بدارید!)». عبارت «لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» اشاره به نقش تقواسازِ روزه در تربیت آدمی دارد و عبارت «أَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ» اشاره به محدود بودن این ایام، یعنی ماه مبارک رمضان، دارد. لذا رمضان را که ایام معدود و محدودی است باید به عنوان یک فضیلت، غنیمت شمرد و از آن حداکثر استفاده را نمود.

✓ فضیلت سوم: رمضان ماه بخشش گناهان

رسول الله (ص) فرموده: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» (متفق علیه)؛ ترجمه: «کسی که با ایمان و امید به کسبِ پاداش، ماه رمضان را روزه بگیرد، گناهان گذشته‌ی او بخشوده می‌شود».

✓ فضیلت چهارم: رمضان ماه ضیافت الهی

رسول الله (ص) فرمود که خداوند فرموده: «كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ، إِلَّا الصِّيَامَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ» (رواه بخاری)؛ ترجمه: «هر عمل و رفتاری که انسان انجام می دهد، برای خودش می باشد، مگر روزه، که آن برای من می باشد و من خود بدان پاداش می دهم». خداوند در حدیث قدسی همچنین می فرماید: «يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِ الصِّيَامِ لِي، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالْحَسَنَةُ بَعَشْرُ أَمْثَالِهَا» (رواه بخاری)؛ یعنی: ترجمه: «او خوردنی و نوشیدنی و آرزوی نفسانی خویش را بنابه دستور من ترک کرده؛ و روزه برای من است و من خود بدان پاداش می دهم و پاداش هر نیکی را ده برابر می دهم». و باز می فرماید: «وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَخُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ» (رواه مسلم)؛ ترجمه: «سوگند به آن کس که جان محمد در دست او است، بوی بد دهان روزه دار، که در اثر روزه پدید می آید، در روز رستاخیز به نزد خداوند، خوشبوتر از رایحه مشک است».

✓ فضیلت پنجم: رمضان ماه صبر و گذشت و اراده

خداوند متعال در حدیثی قدسی فرموده: «وَالصِّيَامُ جَنَّةٌ، فَإِذَا كَانَ يَوْمَ صَوْمِ أَحَدِكُمْ، فَلَا يَرْفُثُ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَسُخَبُ، فَإِنْ سَابَهُ أَحَدٌ، أَوْ قَاتَلَهُ، فَلْيُقِلِّ: إِنِّي أَمْرٌ صَائِمٌ» (رواه مسلم)؛ ترجمه: «روزه از معاصی و گناهان جلوگیری می کند. پس هرگاه یکی از شما روزه باشد، از بدگویی و سخن ناشایست و از فریاد کشیدن و رفتار سفیهانه، اجتناب ورزد. اگر کسی به وی فحش و ناسزا گفت یا با وی به نزاع برخاست، به وی پاسخ ندهد. بلکه بگوید: من روزه هستم».

با این توصیه ی خداوند، انسان روزه دار به تمرین صبر و گذشت اراده می پردازد و خویشتن را با این زینت های اخلاقی، می آراید.

✓ فضیلت ششم: رمضان قطعه ای از بهشت

در قرآن کریم آمده: «وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ» (بقره: ۱۸۷)؛ ترجمه: «و بخورید و بیاشامید، تا رشته سپید صبح، از رشته سیاه (شب) برای شما آشکار گردد! سپس روزه را تا شب، تکمیل کنید!». رمضان قطعه ای از بهشت است و انسان مسلمان روزه دار، در ماه رمضان، زندگی بهشتی را تجربه می کند. یعنی همان طور که در رمضان دو وعده ی غذایی (شام و سحر) جریان دارد، در بهشت نیز دو وعده ی غذایی وجود دارد: «... وَ لَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا» (مریم: ۶۲).

✓ فضیلت هفتم: رمضان ماه کنترل شهوت و تولید عفت و مطیع کردن نفس

رسول الله (ص) می فرماید: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ، مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ؛ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ» (متفق علیه)؛ ترجمه: «ای گروه جوانان! هر کس از شما که توانایی داشت ازدواج کند که این برای حفظ نگاه و شرمگاه بهتر است و هر کس توانایی آن را ندارد روزه بگیرد که آن از بار (شهوت) می کاهد». در این ماه انسان، از شهوات و خواسته های حلال، چشم می پوشد که این کار موجب تقویت اراده ی انسان می شود و به او کمک می کند تا از شهوات و خواسته های ناروا، راحت تر دوری کند.

✓ فضیلت هشتم: رمضان، بستری برای نیل به بهشت

رسول الله (ص) خبر داده که در بهشت دروازه‌ای مخصوص، برای روزه‌داران وجود دارد: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرَّيَّانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَقُولُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ» (متفق علیه)؛ ترجمه: «بهشت، دروازه‌ای دارد که به آن، ریان می‌گویند. روز قیامت، فقط روزه‌داران از آن دروازه، وارد (بهشت) می‌شوند و غیر از آن‌ها، کسی دیگر از آن، وارد نمی‌شود. (روز قیامت) ندا داده می‌شود که کجایند روزه‌داران؟ پس آن‌ها برمی‌خیزند و غیر از آن‌ها کسی دیگر، وارد نمی‌شود. پس از اینکه روزه‌داران وارد می‌شوند، در بسته می‌شود و هیچ کس دیگری از آن، وارد نمی‌شود».

✓ فضیلت نهم: رمضان ماه نجات از شیطان و دوزخ

رسول الله (ص) می‌فرماید: «إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتَحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَعَلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسَلَسِلَتِ الشَّيَاطِينُ» (متفق علیه)؛ ترجمه: «وقتی ماه رمضان از راه برسد، درهای آسمان، گشوده می‌شوند و درهای دوزخ، بسته می‌گردد و شیاطین به بند کشیده می‌شوند». همچنین رسول الله (ص) فرموده‌اند: «ما من عبد يصوم يوماً في سبيل الله عز وجل، إلا بعد الله بذلك اليوم وجهه عن النار، سبعين خريفاً» (متفق علیه)؛ ترجمه: «هر کس یک روز را در راه خداوند روزه بگیرد، خداوند به پاداش آن روز، هفتاد سال عذاب دوزخ را از او دور می‌سازد».

✓ فضیلت دهم: رمضان ماه سرمایه‌گذاری معنوی و ذخیره‌ی پاداش اخروی

رسول الله (ص) فرموده‌اند: «مَنْ فَطَرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا» (رواه الترمذی، ابن ماجه والنسائی)؛ «هر کس روزه داری را افطار دهد همانند اجر (روزه) او می‌برد، بدون آنکه از اجر روزه دار چیزی کم شود».

❖ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

ردیف	فضایل ماه مبارک رمضان
۱	رمضان ماه نزول قرآن و پاداش فراوان
۲	رمضان ماه تمرین خویشتن‌داری و پرهیزکاری
۳	رمضان ماه بخشش گناهان
۴	رمضان ماه ضیافت الهی
۵	رمضان ماه صبر و گذشت و اراده
۶	رمضان قطعه‌ای از بهشت
۷	رمضان ماه کنترل شهوت و تولید عفت و مطیع کردن نفس
۸	رمضان، بستری برای نیل به بهشت
۹	رمضان ماه نجات از شیطان و دوزخ
۱۰	رمضان ماه سرمایه‌گذاری معنوی و ذخیره‌ی پاداش اخروی